

REGULERINGSKOMMISSIE VOOR ENERGIE IN HET BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

ADVIES (BRUGEL-ADVIES-20230214-361)

in verband met het ontwerp van Lucht-Klimaat-Energieplan
(LKEP)

Opgesteld op basis van artikel 30bis, §2

14/02/2023

Inhoud

1	Juridische grondslag.....	3
2	Context.....	4
3	Analyse en ontwikkeling.....	5
3.1	Algemene opmerkingen.....	5
3.2	Analyse per thema.....	6
3.2.1	Beperking van het gebruik van fossiele brandstoffen.....	6
3.2.1.1	Uitfasering van aardgas.....	6
3.2.1.2	Einde van het preferentieel tarief voor gasaansluitingen.....	6
3.2.1.3	Gunstige elektriciteitstarieven voor verwarming met behulp van warmtepompen....	6
3.2.2	Distributienetten.....	8
3.2.2.1	Infrastructuur van de netten.....	8
3.2.2.2	Ontwikkeling van elektrische voertuigen.....	9
3.2.3	Productie van hernieuwbare energie.....	10
3.2.3.1	Einde van de toekenning van GSC's: verbrandingsoven en nieuwe warmtekrachtkoppelingsinstallaties.....	10
3.2.3.2	Ontwikkeling van technologieën voor de productie van hernieuwbare energie.....	10
3.2.3.3	Herziening van het steunmechanisme.....	11
3.2.3.4	Energiedeling.....	12
3.2.4	Toegang tot energie.....	13
3.2.4.1	Concurrentie, aantrekkelijkheid van de Brusselse markt en gevolgen voor de verbruiker.....	13
3.2.4.2	Oprichting van een openbare en civiele leverancier.....	14
3.2.4.3	Eerlijke en inclusieve energietransitie.....	14
4	Conclusies.....	16

I Juridische grondslag

De ordonnantie van 19 juli 2001 betreffende de organisatie van de elektriciteitsmarkt in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, waarvan artikel 30bis, §2 als volgt luidt:

'(...) BRUGEL is bekleed met een adviesopdracht ten aanzien van de overheid over de organisatie en de werking van de gewestelijke energiemarkt enerzijds, en met een algemene toezicht- en controleopdracht inzake de toepassing van de hiermee verband houdende ordonnanties en besluiten anderzijds.

BRUGEL is belast met volgende opdrachten:

...

2° op eigen initiatief of op vraag van de Minister of de Regering, het uitvoeren van onderzoeken en studies of het geven van adviezen, betreffende de elektriciteits- en gasmarkt;

(...).'

Dit advies wordt uitgebracht op verzoek van de minister.

Per brief die werd ontvangen op 21 december 2022 heeft de minister bevoegd voor het Water- en Energiebeleid aan BRUGEL gevraagd een advies te verlenen betreffende *het ontwerp van Lucht-Klimaat-Energieplan (LKEP)* dat de Regering tijdens de zitting van 15 december 2022 in tweede lezing heeft aangenomen.

2 Context

De Brusselse Regering heeft haar goedkeuring gehecht:

- in eerste lezing, tijdens de zitting van 25 mei 2022, aan het voorontwerp van LKEP;
- in tweede lezing, tijdens de zitting van 15 december 2022, aan het ontwerp van LKEP.

Het ontwerp van LKEP bestaat uit 7 hoofdstukken:

- in het eerste hoofdstuk wordt de achtergrond van het ontwerpplan geschetst;
- het tweede hoofdstuk behandelt de doelstellingen op het gebied van lucht, klimaat, energie-efficiëntie, hernieuwbare productie en duurzame ontwikkeling;
- het derde hoofdstuk bevat een algemene stand van zaken van de kwaliteit van de lucht, het klimaat en de energie;
- het vierde hoofdstuk presenteert de acties en doelstellingen van het Gewest voor de bouwsector, de stedelijke leefomgeving, de energieproductie uit hernieuwbare bronnen, transport en mobiliteit, en de productie en consumptie van goederen;
- het vijfde hoofdstuk bevat de transversale acties die de Regering in het kader van het LKEP zal uitvoeren, waaronder de bescherming van de Brusselaars tegen de stijgende energieprijzen;
- in het zesde hoofdstuk worden de vier voorwaarden voor het welslagen bij de uitvoering van het plan vastgesteld;
- het zevende hoofdstuk biedt een samenvatting van de belangrijkste verwachte effecten van de uitvoering van het LKEP met betrekking tot de doelstellingen inzake klimaat, lucht en energie.

Overeenkomstig de artikelen 1.4.6 en 1.4.10 van het BWLKE¹ wordt het ontwerp van LKEP voor advies aan BRUGEL voorgelegd.

BRUGEL heeft een analyse opgemaakt van het ontwerp van LKEP in het licht van alle aan hem toevertrouwde opdrachten krachtens de regelgeving die van toepassing is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op het vlak van de organisatie van de elektriciteits- en van de gasmarkt, en van de controle op de waterprijs. De andere punten van het ontwerp vragen niet om een reactie van de regulator.

---

¹ Brussels Wetboek van Lucht, Klimaat en Energiebeheersing:
https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=2013050209&table_name=wet

3 Analyse en ontwikkeling

3.1 Algemene opmerkingen

BRUGEL prijst de wens van de Regering om maatregelen te nemen op het gebied van klimaatverandering, energietransitie en luchtkwaliteit door dit ontwerp van LKEP aan te nemen. Dit ontwerp is ambitieus en streeft ernaar grote veranderingen teweeg te brengen.

Tegelijkertijd is de regulator van mening dat sommige wijzigingen nadere analyse of grondigere bespiegelingen behoeven om in hun geheel heilzaam te zijn. BRUGEL heeft daarom in zijn advies voor deze aanpak gekozen en zich uitsluitend gericht op de punten van het ontwerp van LKEP die rechtstreeks of onrechtstreeks onder zijn bevoegdheden vallen. In dit verband wordt in sommige van zijn opmerkingen ook vooruitgelopen op de impact van specifieke maatregelen.

De regulator verzoekt de bevoegde autoriteiten trouwens om het LKEP vergezeld te doen gaan van maatregelen om de doelstellingen in praktijk te brengen. BRUGEL denkt hierbij met name aan het wettelijke kader voor de invoering van slimme meters en slimme netten, de monitoring van contextindicatoren (aantal elektrische voertuigen, energie-efficiëntie van gebouwen, enz.) en de vaststelling van ontwikkelingsscenario's van die indicatoren.

Volgens de regulator zullen de maatregelen inzake energietransitie immers grote uitdagingen voor het elektriciteitsnet met zich meebrengen. Om de duurzame ontwikkeling ervan te waarborgen, moet oordeelkundig worden geanticipeerd op de knelpunten die worden verwacht tegen de door het LKEP beoogde horizon.

Wat de structuur van het advies betreft, is de analyse van BRUGEL ingedeeld volgens de thema's die in het ontwerp van LKEP worden behandeld.

3.2 Analyse per thema

3.2.1 Bepanking van het gebruik van fossiele brandstoffen

3.2.1.1 Uitsfatering van aardgas

De beleidsdoelstellingen voor aardgas in het kader van de energietransitie wijzen op risico's voor het gasnet en grote gevolgen voor het elektriciteitsnet.

Wat het gasnet betreft, en gezien de lange afschrijvingstermijnen van de activa, vormt de Europese en Brusselse wil om tegen 2050 van aardgas af te stappen een reëel risico op stranded assets op het aardgasdistributienet in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Meer algemeen zullen het gedrag en het verbruik van de netgebruikers (DNG's) veranderen, wat nieuwe voorwaarden zal scheppen voor de uitvoering van de opdrachten van de distributienetbeheerder.

In het kader van de voorbereidende werkzaamheden inzake het toekomstige regulatoire tariefkader heeft BRUGEL een studie² besteld om in de volgende tariefmethodologie maatregelen op te nemen die rekening houden met het risico van stranded assets. Het in deze fase door BRUGEL ingenomen standpunt is bewust flexibel om zich te kunnen aanpassen aan het concrete beleidskader dat zal worden ingevoerd. Om echter een optimaal regelgevend kader te kunnen bepalen dat een efficiënte strategie inzake *asset management* mogelijk maakt, benadrukt BRUGEL het belang om zo snel mogelijk over een duidelijke en gedetailleerde politieke langetermijnvisie te beschikken voor de uitsfatering van aardgas in het Brussels Gewest.

3.2.1.2 Einde van het preferentieel tarief voor gasaansluitingen

Bij de uitoefening van zijn exclusieve tariefbevoegdheden is BRUGEL bijzonder alert voor de vaststelling van tarieven die de energietransitie ondersteunen. In dit verband acht de regulator het gerechtvaardigd het preferentieel tarief voor gasaansluitingen af te schaffen met het oog op samenhangende prijssignalen. Op dit punt volgt de regulator de aanbeveling van het ontwerpplan.

Bepaalde niet-periodieke tarieven³ in verband met de energietransitie werden reeds herzien op initiatief van BRUGEL. Zo is sinds 1 september 2022 het preferentieel tarief afgeschaft dat van oudsher gold voor de installatie van een gasaansluiting met een debiet lager dan of gelijk aan 40 m³/uur (en de installatie van een G4/G6-meter).

Voor de volgende tariefperiode zal BRUGEL, voor gas, meer prioriteit geven aan de benadering op basis van de totale kostenreflectiviteit (100% dekkingsgraad) van alle niet-periodieke tarieven. Voor de tarieven voor het gebruik van het net zal BRUGEL de mogelijkheid onderzoeken om het voorkeurstarief voor DNG's met een zeer laag verbruik af te schaffen.

3.2.1.3 Gunstige elektriciteitstarieven voor verwarming met behulp van warmtepompen

In het ontwerp van LKEP wordt het volgende bepaald:

---

² <https://www.brugel.brussels/publication/document/studies/2023/nl/Studie-44-Haology-stranded-assets-gas.pdf>

³ Geheel van de tarieven voor technische prestaties (bv. inbedrijfstelling van een meter, aansluitingswerkzaamheden, enz.)

'Ook moet worden onderzocht hoe het verschil in toeslagen tussen gas en elektriciteit kan worden verkleind, eventueel door de invoering van een gedifferentieerd tarief voor het gebruik van elektriciteit voor warmteproductie.' (pagina 71)

De geleidelijke verdwijning van fossiele brandstoffen zal gepaard gaan met een toename van het aantal elektrische verwarmingen (met warmtepompen). Een van de voorgestelde pistes in dat verband is de (tijdelijke of permanente) verlaging van het belastingverschil tussen gas en elektriciteit. Deze aanpak, die vergelijkbaar is met een *'tax shift'*, is bedoeld om het gebruik van aardgas te ontmoedigen (beperking van verwarmingsinstallaties op aardgas) en het gebruik van elektriciteit voor verwarming aan te moedigen, via energiezuinige oplossingen zoals warmtepompen.

Wel is het zo dat deze overschakeling van gas naar elektriciteit in het kader van de toenemende elektrificatie gevolgen kan hebben voor huishoudens die nog op aardgas verwarmen en die bij gebrek aan financiële middelen niet kunnen investeren in alternatieve verwarming.

BRUGEL zal in de loop van 2023 een analyse presenteren over een mogelijk herstel van het evenwicht tussen elektriciteit en gas om een zekere samenhang met de maatregelen van het gewestelijk beleid te waarborgen. De analyse zal beperkt blijven tot het onderzoeken van alternatieve toewijzingen van bepaalde kosten tussen elektriciteit en gas op het niveau van de distributienetbeheerder.

Wat de invoering van een gedifferentieerd nettatarief per gebruiksvorm betreft, voert BRUGEL momenteel een studie uit om de tariefstructuur⁴ te bepalen die moet worden voorgeschreven in de tariefmethodologie 2025-2029.

BRUGEL wenst evenwel te benadrukken dat hij bij de uitoefening van zijn tariefbevoegdheden verplicht is de door het Europees recht opgelegde beginselen toe te passen, met name het beginsel van de kostenreflectiviteit en het non-discriminatiebeginsel. Zo bepaalt verordening 2019/943 bijvoorbeeld in artikel 18, §1 het volgende: *de tarieven voor het gebruik van de netten 'moeten kostenreflectief en transparant zijn, rekening houden met de noodzakelijke zekerheid van het netwerk en flexibiliteit en een afspiegeling vormen van de werkelijk gemaakte kosten, voor zover deze overeenkomen met die van een efficiënte en structureel vergelijkbare netbeheerder en op niet-discriminerende wijze worden toegepast. Deze kosten omvatten geen ongerelateerde kosten ter ondersteuning van andere beleidsdoelstellingen.'*

In artikel 18, §2 van dezelfde verordening is het volgende vastgelegd: *'De tariefmethodologieën reflecteren de vaste kosten van de transmissiesysteembeheerders en de distributienetbeheerders', en §7 luidt als volgt: 'De distributietarieven zijn kostenreflectief, rekening houdend met het gebruik van het distributienet door systeemgebruikers, met inbegrip van actieve afnemers.'* In het artikel wordt daar nog het volgende aan toegevoegd: *'De distributietarieven kunnen elementen bevatten met betrekking tot capaciteiten voor aansluiting op het net en kunnen worden gedifferentieerd naargelang van de verbruiks- of productieprofielen van de systeemgebruikers.'*

In het algemeen is het voor BRUGEL essentieel dat de distributietarieven een prijssignaal afgeven aan de markt, op basis waarvan de verbruikers het evenwicht kunnen bepalen tussen het gebruik van het net en de aanpassing van hun verbruik. Voor een doeltreffend prijssignaal is het van cruciaal belang dat de tarieven de kosten van de geleverde dienst weerspiegelen. Elke gedifferentieerde toepassing van kostenreflectiviteit op de nettatarieven moet worden gerechtvaardigd en periodiek opnieuw worden beoordeeld. Volgens de verschillende

---

⁴ Voornamelijk laagspanning

werkzaamheden van het ACER⁵ en de CEER⁶ bijvoorbeeld kan steun voor hernieuwbare energie niet worden verleend via de tarifiering van het net. BRUGEL zal het punt van het ontwerpplan betreffende de gedifferentieerde tarifiering dus enkel onderzoeken binnen het strikte kader van de toepassing van de Europese tariefriichtlijnen.

In het algemeen moet de tarifiering van het distributienet er ook op gericht zijn het door de elektromobiliteit en de elektrificatie van verwarming en sanitair warm water veroorzaakte verbruik te verschuiven van perioden met hoge netbelasting (synchrone piek) naar perioden met minder netbelasting, teneinde de toename van de synchrone piek op de laagspanning tot een minimum te beperken. Deze benadering helpt ook om de gevolgen voor de investeringen in versterking van het net op middellange en lange termijn te beheersen.

Bovendien is BRUGEL van mening dat het aangewezen is om de ontwikkeling van het aantal warmtepompen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te bestuderen via de invoering van een alternatief mechanisme van een premie of steunmaatregel bij de installatie.

3.2.2 Distributienetten

3.2.2.1 Infrastructuur van de netten

Voorafgaand aan de analyse van de impact van klimaatgebeurtenissen op de kritieke infrastructuur van de openbare distributienetten (water, gas en elektriciteit), vindt BRUGEL het zeer nuttig dat het bevoegde bestuur scenario's opstelt die rekening houden met de risicozones (overstromingen, aardverschuivingen, enz.). Op basis van deze scenario's zou BRUGEL dan aan SIBELGA kunnen vragen om de effecten te integreren in de ontwikkelingsplannen van het net.

Wat de watersector betreft, is BRUGEL van mening dat met het oog op de continuïteit van de overheidsdiensten, met name in geval van extreme weersomstandigheden, de coördinatie van de operatoren moet worden bevorderd met het oog op een optimaal beheer van de infrastructuur, in het bijzonder om overstromingen te bestrijden. Bovendien zou het, naar het voorbeeld van de energiesector, zinvol zijn om BRUGEL een sterke rol toe te kennen bij de controle en de goedkeuring van de investeringsplannen voor de netten en bij de monitoring van de kwaliteit van de aan de watergebruikers aangeboden diensten.

Wat het elektriciteitsnet in het algemeen betreft, is BRUGEL van mening dat in het risicoparaatheidsplan (RPP) rekening moet worden gehouden met de verwachte toename van de belasting ten gevolge van de elektrificatie van de gebruiksvormen (voertuigen en verwarming) en de prijselasticiteit van de vraag, waardoor in Brussel een situatie zou kunnen ontstaan waarin de vraag naar elektriciteit zeer groot is en de marktsignalen gunstig zijn voor het verbruik (geval van lage prijzen ten gevolge van een aanzienlijke hernieuwbare productie op Belgisch niveau en een matige productie op Brussels niveau).

Bovendien zal de aanzienlijke evolutie van de gebruiksvormen van het Brusselse elektriciteitsnet de verschillen in verbruik tussen de Brusselse afnemers en de afnemers in andere gewesten van het land vergroten. De gewestelijke beleidsoriëntaties voor de energietransitie zijn niet perfect gecorreleerd met die van naburige gewesten en landen, zowel wat betreft de ambitie (bv. het einde van voertuigen op fossiele brandstoffen) als wat betreft de knelpunten (bv. zeer weinig windproductie mogelijk in Brussel). De evolutie van de stroomregimes (injecties en afnames) van

---

⁵ Agency for the Cooperation of Energy Regulators

⁶ Council of European Energy Regulators

de Brusselse afnemers (zowel verbruikers als prosumers en producenten) zal dus nog meer dan vandaag verschillen van die van de afnemers in de naburige gewesten en landen.

Om de veerkracht van het Brusselse elektriciteitsnet te verhogen, meent BRUGEL dat het wettelijke kader moet worden aangepast en aangevuld om potentieel voorzienbare situaties van energieschaarste beter te regelen⁷:

- prioriteiten stellen tussen gebruiksvormen (verwarming, opladen van elektrische voertuigen, enz.);
- de netbeheerders in staat stellen om in geval van schaarste en volgens de in de technische reglementen vast te stellen procedures het gevraagde vermogen te beperken;
- een compensatieregeling instellen voor afnemers van wie de vraag naar elektriciteit werd beperkt zonder de reglementaire voorwaarden in acht te nemen;
- de vraagflexibiliteit bevorderen, in het bijzonder voor elektrische voertuigen en verwarming. Deze toepassingen kunnen een verveelvoudiging betekenen van het potentieel voor kortetermijnflexibiliteit - *intraday* -, die met een aanzienlijk volume op economische stimulansen zou kunnen reageren. Dit zou de aantrekkelijkheid van de elektriciteitsmarkt in Brussel moeten verbeteren indien dit potentieel gepaard gaat met hervormingen van het juridische en tarifaire kader, met name voor de diensten in verband met slimme meters en slimme netten;
- de ontwikkeling van *SmartGrids* bevorderen, onder meer om de markt en de autoriteiten informatie te verstrekken over de toestand van de netten, de risico's van congestie en de vastgestelde onderbrekingen. *SmartGrids* kunnen zo een van de dragers zijn voor de ontwikkeling van het *SmartCity*-concept, met name door de koppeling van elektrische netten, openbare verlichting en laadpalen voor elektrische voertuigen;
- de uitrol van slimme meters bevorderen om het flexibiliteitspotentieel van de elektrificatie van de gebruiksvormen beter te benutten.

3.2.2.2 Ontwikkeling van elektrische voertuigen

BRUGEL merkt op dat het Gewest enerzijds het aantal parkeerplaatsen langs de openbare weg en in de kantoorgebouwen wil verminderen en anderzijds het aanbod van openbaar toegankelijke laadpalen wil vergroten door de invoering van een '*recht op een laadpaal*' binnen een straal van 250 meter voor elke Brusselaar.

BRUGEL meent dat met het oog op een geharmoniseerde ontwikkeling de volgende aspecten in het oog moeten worden gehouden:

- realistische scenario's voor de elektrificatie van de mobiliteit blijven bijwerken en monitoren, met name om het effect op de stromen op het elektriciteitsnet te meten en de netontwikkelingen dienovereenkomstig te plannen;

---

⁷ Voor meer informatie nodigt BRUGEL de lezer uit het initiatiefadvies over de integratie in het netwerk van laadpalen van particulieren voor elektrische voertuigen en de toegang, deelname en ontwikkeling van flexibiliteitsdiensten op het laagspanningsnet van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest te raadplegen: <https://www.brugel.brussels/publication/document/adviezen/2022/nl/ADVIES-354-ONTWIKKELING-FLEXIBITEITSDIENSTEN.pdf>

- de gevolgen voor de DNB van het beheer van concessies voor de uitrol van openbaar toegankelijke oplaadinfrastructuur, met name de commercieel minder rendabele;
- aanmoediging van de aansluiting van terminals op tractienetten wanneer er op de openbare netwerken onvoldoende capaciteit is.

3.2.3 Productie van hernieuwbare energie

3.2.3.1 Einde van de toekenning van GSC's: verbrandingsoven en nieuwe warmtekrachtkoppelingeninstallaties

3.2.3.1.1 Einde van de aan de verbrandingsoven toegekende groenestroomcertificaten (GSC's)

Het ontwerp van LKEP bevestigt de afschaffing van de toekenning van GSC's aan de verbrandingsoven vanaf 2026. BRUGEL steunt deze beslissing en zal de impact ervan op het evenwicht van de GSC-markt evalueren.

3.2.3.1.2 Einde van de steun via GSC's voor warmtekrachtkoppelingeninstallaties op aardgas

Het ontwerp van LKEP voorziet in het einde van de steun via het GSC-mechanisme voor nieuwe warmtekrachtkoppelingeninstallaties op aardgas vanaf 2025.

In zijn advies 353⁸ over een nota van Leefmilieu Brussel die voorzag in een *phasing out* van de steun via GSC's voor warmtekrachtkoppelingen op aardgas, heeft BRUGEL al verschillende opmerkingen kunnen maken. We herhalen ze hieronder:

- BRUGEL is van mening dat de beslissing om de steunregeling voor warmtekrachtkoppelingen op aardgas te beëindigen, zowel wat betreft het principe als wat betreft de nadere regels voor de uitvoering, een politieke keuze is. BRUGEL is van mening dat het niet tot zijn bevoegdheden behoort om een standpunt in te nemen over dit soort beslissingen.
- BRUGEL vestigt de aandacht van de overheden op de noodzaak om deze beslissing ruim van tevoren wettelijk vast te leggen en mee te delen. Bepaalde projecten worden lang op voorhand (soms verscheidene jaren vóór de uitvoering) gepland, met name in het kader van nieuwe gebouwen;
- BRUGEL vestigt de aandacht op het feit dat een technologische verandering ten gevolge van warmtekrachtkoppelingseenheden die het einde van hun subsidiabiliteitsperiode voor GSC's bereiken, vanuit milieuoogpunt schadelijk zou kunnen zijn (vervanging van warmtekrachtkoppeling door een technologie waarvan de CO₂-uitstoot hoger zou zijn). In dit verband acht BRUGEL het nuttig te anticiperen op de milieueffecten en eventuele specifieke begeleidende maatregelen te overwegen.

3.2.3.2 Ontwikkeling van technologieën voor de productie van hernieuwbare energie

In het ontwerp van LKEP wordt meermaals vermeld dat het Brussels Gewest, door zijn kenmerken (sterke verstedelijking, beperkte vrije ruimte, nabijheid van de nationale luchthaven, enz.) over een beperkt potentieel beschikt op het vlak van de productie van hernieuwbare

---

⁸ <https://www.brugel.brussels/publication/document/adviezen/2022/nl/Advies-353-VWKK.pdf>

energie in vergelijking met de andere gewesten. Deze kenmerken kunnen ook de diversiteit van de productiemiddelen verhinderen.

In dit verband voorziet het ontwerp van LKEP niet alleen in de uitvoering van concrete projecten maar ook in het bestuderen van de belemmeringen voor de uitrol van hernieuwbare energiebronnen of de verhoging van de productie 'extra muros'.

BRUGEL steunt uiteraard de doelstelling van de Regering om het aandeel van de hernieuwbare energieproductie in het Gewest te verhogen en heeft in dit verband een aantal opmerkingen:

- Ingebruikstelling van een biomethaniseringseenheid in 2026: de concrete uitvoering van strategische projecten zoals de oprichting van een biomethaniseringseenheid voor de benutting van het ingezamelde bio- en groenafval is gepland. Als zodanig verbindt het ontwerp van LKEP zich ertoe een geschikter steunmechanisme voor biomethanisering vast te stellen en het regelgevingskader zo nodig aan te passen. Dankzij zijn ervaring op dit gebied staat BRUGEL ter beschikking van de Regering om mee te werken aan het opzetten van dit steunmechanisme.
- Ontwikkeling van hernieuwbare warmte en warmtenetten: BRUGEL identificeert talrijke uitdagingen voor de ontwikkeling van warmte in collectieve gebouwen en warmtenetten. Voor de uitdagingen die rechtstreeks verband houden met de energiesector, probeert BRUGEL oplossingen aan te reiken. Niettemin herhaalt hij zijn opmerking uit advies 304⁹ betreffende de noodzaak van de invoering van een regulering. Het ontbreken van een regulering lijkt namelijk tarifaire en reglementaire praktijken met zich mee te brengen die niet bevorderlijk zijn voor de ontwikkeling van die sector. Naar het voorbeeld van de Vlaamse energieregulator, de VREG, stelt BRUGEL dus voor om hem ook de bevoegdheid te geven om de sector die verband houdt met thermische energie, te reguleren.

3.2.3.3 Herziening van het steunmechanisme

In het ontwerp van LKEP wordt vermeld dat het administratieve beheer van de GSC's, zowel voor de eigenaars van installaties die groene stroom produceren als voor de energieleveranciers, omslachtig en ingewikkeld is en soms een belemmering vormt voor de ontwikkeling van hernieuwbare technologieën.

In maart 2022 heeft BRUGEL aan de Regering een voorstel¹⁰ inzake de vereenvoudiging van de administratieve procedure voor de producenten van groene stroom bezorgd. Dit voorstel is het resultaat van een werkgroep gecoördineerd door BRUGEL en samengesteld uit meerdere actoren (Homegrade, Sibelga, Watt Matters, Brusol, Energie Commune, Test Aankoop, Leefmilieu Brussel en het kabinet van de minister van Energie). Over dit voorstel is ook een openbare raadpleging gehouden.

De werkgroep streefde de volgende doelstellingen na:

- een lijst opstellen van de fasen van het klantentraject;
- de obstakels en complexiteiten bepalen;
- mogelijkheden voorstellen om het bestaande systeem te behouden maar te verbeteren.

---

⁹ <https://www.brugel.brussels/publication/document/adviezen/2020/nl/ADVIES-304-VOORONTWERP-ORDONNATIE-THERMISCHE-ENERGIENETTEN.pdf>

¹⁰ <https://www.brugel.brussels/publication/document/voorstellen/2022/nl/VOORSTEL%2029bis-VEREENVOUDIGING-ADMINISTRATIEVE-PRODUCENTEN-GROENE-STROOM.pdf>

In het kader van deze werkzaamheden heeft de werkgroep een aantal suggesties voor verbetering gedaan.

Voorts herinnert het ontwerp van LKEP eraan dat het Brussels Gewest het enige Belgische gewest is dat nog over een actief GSC-mechanisme beschikt. De andere gewesten die erover beschikten, hebben ze afgelost door andere steunmechanismen of hebben degressieve quota ingevoerd voor het aantal jaarlijks toegekende GSC's. Het ontwerp van LKEP voorziet in een verlenging van het GSC-systeem in de periode 2021-2030, maar bepaalt ook dat het einde van de levensduur van het GSC-systeem ten volle moet worden overwogen om te voorkomen dat het systeem zich ongecontroleerd ontwikkelt of instort.

Helemaal in lijn met dit ontwerp van LKEP vroeg de minister van Energie eind 2022 aan BRUGEL om een evaluatie van het ondersteuningssysteem uit te voeren. BRUGEL herinnert in dat verband aan zijn kwalitatieve studie uit 2020 over het huidige systeem ter ondersteuning van de productie van hernieuwbare energie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, en de mogelijke ontwikkeling ervan¹¹. Het doel van de studie was om de huidige werking en de prestaties van het systeem kwalitatief te beoordelen. In de studie werd ook onderzocht hoe het mechanisme zich in twee verschillende richtingen zou kunnen ontwikkelen: door in een marktmechanisme verankerd te blijven, of door eruit te stappen.

In deze studie (samen met het advies van BRUGEL) werd tot de conclusie gekomen dat het de voorkeur verdient om in het steunsysteem via het huidige GSC-marktmechanisme te blijven, maar het wel te optimaliseren. Precies in deze context heeft BRUGEL eind 2022 een nieuwe werkgroep opgericht om te werken aan een concreet hervormingsvoorstel om het verkoopproces van GSC's voor bepaalde categorieën prosumers te vereenvoudigen. De resultaten van deze werkgroep worden tegen het einde van de eerste helft van 2023 verwacht.

3.2.3.4 *Energiedeling*

BRUGEL prijst:

- de Regering voor de omzetting van de twee Europese richtlijnen ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en de organisatie van de interne elektriciteitsmarkt;
- alsook alle betrokken actoren (Sibelga, Leefmilieu Brussel, de facilitator 'Energiedelen en Energiegemeenschappen', het kabinet van de Minister van Energie) die, dankzij hun goede samenwerking, de ontwikkeling van passende tools voor het delen van energie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest mogelijk hebben gemaakt.

Volgens het ontwerpplan wordt 60% van het woningbestand in Brussel verhuurd en is bijna 55% van het woningbestand in mede-eigendom. Deze specifieke kenmerken van het Brusselse gebouwenbestand kunnen de ontwikkeling van energiedeling afremmen of aanmoedigen.

BRUGEL sluit dus aan bij de wens van de Regering om een strategie en specifieke tools te ontwikkelen voor het delen van energie in collectieve woningen, openbare woningen, waaronder sociale woningen, en om anderzijds de toegang tot hernieuwbare elektriciteit voor alle Brusselse huishoudens te ondersteunen.

---

¹¹ Advies (BRUGEL-ADVIES-20200401-298) betreffende de studie en de evolutie van het ondersteuningssysteem voor installaties voor de productie van hernieuwbare energie: <https://www.brugel.brussels/publication/document/adviezen/2020/nl/Advies-298-studie-evolutie-ondersteuningssysteem-installaties-productie-hernieuwbare-energie.pdf>

In het kader van zijn opdrachten en overeenkomstig de volgende artikelen van de ordonnantie:

- *28septiesdecies*: in overleg met BRUGEL zal Leefmilieu Brussel vóór 31 december 2023 een studie publiceren over het potentieel, de ontwikkeling en de werking van energiegemeenschappen, met inbegrip van mogelijke belemmeringen en ongerechtvaardigde beperkingen voor hun ontwikkeling;
- *30bis, §2, 37°*: BRUGEL zal het wegnemen van ongerechtvaardigde belemmeringen en beperkingen voor de ontwikkeling van energiegemeenschappen en het verbruik en het delen van zelfopgewekte elektriciteit beoordelen. BRUGEL is van plan deze opdracht uit te voeren in overleg met de leden van de gewestelijke werkgroep over energiedelen, die bestaat uit het kabinet van de minister van Energie, Leefmilieu Brussel, Sibelga en de facilitator Energiedelen en Energiegemeenschappen.

Om deze nieuwe manieren van energieverbruik te bevorderen, is een specifieke website¹² ontwikkeld. Personen die aan een energiedeling willen meedoen, vinden er alle nuttige informatie over het ingevoerde kader en over de verschillende opties (energiegemeenschappen, delen binnen hetzelfde gebouw, peer-to-peerhandel). Er is ook een onlineformulier waarmee vergunningsaanvragen kunnen worden ingediend bij BRUGEL, wat nodig is in het geval van energiegemeenschappen.

Gezien de groeiende belangstelling voor energiedeling en de steun die bepaalde initiatiefnemers van projecten nodig hebben, achten wij het van belang de middelen van de facilitator te versterken, zodat hij zijn opdrachten ten volle kan uitvoeren.

Wat ten slotte de nettarieven voor energiedelingen betreft, zal BRUGEL in de loop van 2023 de eerste kosten-batenanalyse afronden, zodat de tarieven voor de energiedeling voor de periode 2025-2029 kunnen worden vastgesteld.

3.2.4 Toegang tot energie

BRUGEL juicht de wens toe van het ontwerp van LKEP om de meest kwetsbare huishoudens te beschermen en te voorkomen dat ze in energiearmoede belanden.

Toch wil BRUGEL wijzen op enkele aandachtspunten met betrekking tot de geringe concurrentie die wordt waargenomen op de residentiële energiemarkt en de gevolgen die dit kan hebben voor alle verbruikers.

3.2.4.1 Concurrentie, aantrekkelijkheid van de Brusselse markt en gevolgen voor de verbruiker

Al vele jaren stelt BRUGEL een groeiend gebrek aan belangstelling vast en een zeker wantrouwen van de kant van de leveranciers ten aanzien van de Brusselse huishoudelijke energiemarkt. Dit komt tot uiting in de vorm van een gedeeltelijke of volledige terugtrekking uit de markt, de hantering van hogere prijzen, de vermindering van het aantal op de Brusselse markt aangeboden producten in vergelijking met de andere Belgische gewesten, of de toevoeging van bijkomende dwingende voorwaarden voor het sluiten van een contract. Deze situatie dreigt de positie te versterken van de gevestigde leverancier, Engie Electrabel (die in december 2022 een marktaandeel van 70% had).

Energieleveranciers die zich willen ontwikkelen op de Brusselse huishoudelijke markt, moeten zich aanpassen aan de kenmerken van de omgeving, die kunnen overkomen als

---

¹² <https://energyssharing.brugel.brussels/>

toetredingsdrempels of als indicatoren voor slechte prestaties voor de reeds aanwezige marktspelers.

Het is gemakkelijk vast te stellen dat het aantal leveranciers in de twee andere gewesten van het land hoger ligt, wat leidt tot een meer gediversifieerd aanbod aan producten, dat meer gericht is op de energietransitie. De andere twee gewesten profiteren dus van een breder, diverser en soms interessanter aanbod voor de verbruiker.

BRUGEL vreest een echte kloof binnen de Belgische markt met gewesten waar het aanbod van energiediensten zich ontwikkelt, de dynamiek van de markt zorgt voor innovatie, met nieuwe samenwerkingsmodellen en economisch welzijn voor de inwoners, allemaal in het belang van de energietransitie, terwijl het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in deze evoluties en ontwikkelingen achterop zal blijven hinken.

3.2.4.2 Oprichting van een openbare en civiele leverancier

Het ontwerpplan voorziet in een studie, uit te voeren door Leefmilieu Brussel, over de juridische haalbaarheid van de oprichting van een openbare en civiele leverancier van hernieuwbare energie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

BRUGEL wenst te benadrukken dat deze studie moet worden uitgevoerd met inachtneming van alle Europese beginselen inzake vrije concurrentie, non-discriminatie tussen leveranciers en het recht van de klant om zijn leverancier te kiezen.

3.2.4.3 Eerlijke en inclusieve energietransitie

BRUGEL steunt het standpunt van de Regering en van het LKEP dat de energietransitie ten goede moet komen aan de hele bevolking en dat de kosten van deze transitie eerlijk moeten worden verdeeld:

- Hoe kunnen kwetsbare eindafnemers in staat worden gesteld actief deel te nemen aan de energietransitie, zodat zij de kans krijgen zelf een actieve rol op te nemen en er voordeel uit te halen?
- Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de kosten van de energietransitie eerlijk worden verdeeld over alle klanten, met bijzondere aandacht voor de kosten voor kwetsbare eindklant?

De definitie van een kwetsbare klant is ruim en omvat enerzijds de klant die in energiearmoede verkeert of er snel in kan belanden, en anderzijds de klant die niet meer mee is met de huidige maatschappij en niet overweg kan met moderne digitale hulpmiddelen of geen inzicht heeft in de werking van de markt en zijn eigen energieverbruik. BRUGEL gaat er ook van uit dat deze kwetsbare klanten onvoldoende vertegenwoordigd zijn in het openbare debat over de energietransitie en moeite hebben om hun stem te laten horen.

Het Europese project '*Fair Energy Transition for All*¹³' heeft trouwens onlangs zijn eindverslag en aanbevelingen op Europees niveau gepubliceerd, evenals zijn verslag en aanbevelingen op Belgisch niveau. Ter herinnering: dit project is het resultaat van een consortium van Europese stichtingen, gecoördineerd door de Koning Boudewijnstichting.

---

¹³ <https://fair-energy-transition.eu/>

BRUGEL wil de komende maanden een studie over dit onderwerp uitvoeren in aanvulling op de studie '*Fair Energy Transition for All*' en wil verschillende belanghebbenden raadplegen, maar ook een multisectorale kijk hebben op de energietransitie om een maximale samenhang in zijn studie te verzekeren.

BRUGEL is ervan overtuigd dat, om zoveel mogelijk mensen warm te maken voor een schoner en duurzamer energiebeleid, en zo de kans op het welslagen van de energietransitie te maximaliseren, deze transitie eerlijk en sociaal inclusief moet zijn.

4 Conclusies

BRUGEL prijst de wens van de Regering om maatregelen te nemen op het gebied van klimaatverandering, energietransitie en luchtkwaliteit door dit ontwerp van LKEP aan te nemen. Dit ontwerp is ambitieus en streeft ernaar grote veranderingen teweeg te brengen.

BRUGEL is gealigneerd met het feit dat de energietransitie ten goede moet komen aan de hele bevolking en dat de kosten van deze transitie eerlijk moeten worden verdeeld.

Terzelfdertijd, gezien de socio-economische situatie van de burgers en de publieke financiën van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, ziet BRUGEL als één van de grootste uitdagingen de extreem omvangrijke financieringsbehoeften en -bronnen die nodig zullen zijn om deze overgang te financieren.

Met betrekking tot de politieke doelstellingen inzake aardgas in het kader van de energietransitie, brengen deze risico's aan het licht voor de gasnetten en belangrijke gevolgen voor het elektriciteitsnet. Daarom wil BRUGEL de aandacht van de Regering vestigen op de noodzaak om haar politieke visie op lange termijn zo snel mogelijk uit te voeren, met duidelijke, gekwantificeerde en gedetailleerde doelstellingen.

Wat het elektriciteitsnet in het algemeen betreft, meent BRUGEL dat het risicoparaatheidsplan (RPP) de verwachte toename van de belasting als gevolg van de elektrificatie van de gebruiksvormen (voertuigen en verwarming) moet omvatten. Om de veerkracht van het Brusselse elektriciteitsnet te verhogen, meent BRUGEL dat het wettelijke kader moet worden aangepast en aangevuld om potentieel voorzienbare situaties van energieschaarste beter te regelen.

BRUGEL wenst ook de nadruk te leggen op de noodzaak om verschillende technologieën te gebruiken en te ondersteunen, alsook op de optimale combinatie van technologieën, onder andere geothermie, voor de best mogelijke prestaties. BRUGEL vraagt zich ook af of het niet wenselijk is bepaalde maatregelen een meer bindend karakter te geven, d.w.z. aan de resultaatsverplichtingen een middelenverplichting toe te voegen.

BRUGEL identificeert ook verschillende uitdagingen voor de ontwikkeling van warmte in collectieve gebouwen en warmtenetten. BRUGEL probeert oplossingen aan te reiken voor de uitdagingen die rechtstreeks verband houden met de energiesector. Niettemin is de regulator ervan overtuigd dat de ontwikkeling ervan moet worden begeleid en ondersteund door de invoering van een sterke regulering.

Wat de toegang tot energie betreft, juicht BRUGEL de wens toe van het ontwerp van LKEP om de meest kwetsbare huishoudens te beschermen en te voorkomen dat ze in energiearmoede belanden. Toch wil BRUGEL wijzen op enkele aandachtspunten met betrekking tot de geringe concurrentie die wordt waargenomen op de residentiële energiemarkt en de gevolgen die dit kan hebben voor alle verbruikers.

Ten slotte zal de regulator ervoor zorgen dat zijn acties en overwegingen in overeenstemming zijn met de doelstellingen van het LKEP.

* *

*